

Safonau Iaith Gymraeg Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri: Adroddiad Monitro 2024/25

1. Cyflwyniad

- 1.1 Ar y 30ain o Fedi 2015, cyhoeddodd Comisiynydd yr Iaith Gymraeg Hysbysiad Cydymffurfio i'r Awdurdod yn unol ag adran 44 o Fesur y Gymraeg (Cymru) 2011, a oedd yn cadarnhau'r Safonau Iaith Gymraeg y mae'r Awdurdod yn ddarostyngedig iddynt.
- 1.2 Fel sy'n ofynnol bob blwyddyn, mae'r Adroddiad Monitro hwn yn edrych yn ôl dros y flwyddyn ariannol 2024-25, ac yn adrodd ar sut mae'r Awdurdod wedi cydymffurfio gyda, ac wedi perfformio yn erbyn bob un o'r 162 o'r Safonau a osodwyd arno.
- 1.3 Mae'r Adroddiad Blynnyddol yma yn cael ei gyflwyno i Gyfarfod Blynnyddol yr Awdurdod ym mis Mehefin bob blwyddyn ar gyfer cael ei gymeradwyo, cyn cael ei gyhoeddi ar wefan yr Awdurdod. Mae cyhoeddusrwydd yn cael ei rhoi i'r Adroddiad Blynnyddol trwy sianeli cyfryngau cymdeithasol yr Awdurdod.
- 1.4 Y Pennaeth Gweinyddol a Gofal Cwsmer sydd gyda'r cyfrifoldeb o ddydd i ddydd dros weithredu'r safonau, a dylid cysylltu yn uniongyrchol trwy yrru e-bost at Bethan.Hughes@eryri.llyw.cymru neu drwy ffonio 01766 772530 i drafod unrhyw fater sy'n ymwneud â'r adroddiad hwn.

2. Crynodeb Gweithredol

- 2.1. Gwelwyd trosiant parhaus ymhlith staff ym mlwyddyn ariannol 2024-25, gyda 33 o swyddi newydd neu wag yn cael eu hysbysebu yn ystod y flwyddyn. Ar y 31ain o Fawrth 2025, roedd gan yr Awdurdod 136 o staff, ac roedd 130 ohonynt yn gallu cyflawni dyletswyddau eu swydd yn ddwyieithog, sef 95.6%.
- 2.2 Nodwyd yn yr adroddiadau blynnyddol dros y blynnyddoedd diwethaf fod recriwtio a chadw staff yn fater o bwys i'r Awdurdod, ac er y cydnabyddir bod hon yn broblem genedlaethol, gyda phob math o sectorau yn cael anawsterau wrth recriwtio ar bob lefel, serch hynny mae'n parhau i fod yn risg i'r Awdurdod.

- 2.3 Mae'r Awdurdod yn cydnabod bod rhai meysydd gwaith arbenigol yn arbennig o agored i anawsterau recriwtio yn genedlaethol, a gyda'r gofynion iaith ychwanegol sydd gennym, mae'r 'gronfa' y gellir recriwtio ohoni yn gyfyngedig. Y llynedd crëwyd swydd Swyddog Cynllunio Hyfforddai Graddedig yn arbenigo yn yr Amgylchedd Hanesyddol oherwydd anawsterau recriwtio swyddog arbenigol ar gyfer y gwaith hwn.
- 2.4 Parhaodd recriwtio staff cymwys addas i fod yn broblem eleni i'r gwasanaeth cynllunio, gyda'r Awdurdod yn dibynnu ar asiantaethau allanol i lenwi bylchau pan fo angen. Mae hyn yn creu pwysau ychwanegol ar y staff sy'n weddill, yn enwedig staff technegol a gweinyddol sy'n gorfod cysylltu rhwng rhai ymgeiswyr cynllunio a staff asiantaethau.
- 2.5 Gan aros ar bwnc cynllunio, ar ddechrau'r flwyddyn cynhaliwyd ymgysylltiad cyhoeddus ar y cynnig i gyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 ar gyfer ardal Awdurdod Cynllunio Parc Cenedlaethol Eryri i ddileu rhai hawliau datblygu a ganiateir er mwyn galluogi rheolaeth ar ddefnydd cartrefi yn Eryri.
- 2.6 Prif amcan cyflwyno'r Cyfarwyddyd Erthygl 4 yw creu ymyrraeth gyda'r disgwyliad y gall yr Awdurdod, dros y tymor hwy, gyfrannu at amddiffyn yr iaith Gymraeg a chymunedau Cymraeg eu hiaith. Nod yr ymyrraeth yw creu a chynnal cymunedau cynaliadwy trwy gael stoc ddigonol o dai a thai preswyl sy'n fforddiadwy i drigolion Eryri. Ar hyn o bryd, mae 65.6% o boblogaeth Eryri yn cael eu prisio allan o'r farchnad dai.
- 2.7 Cynhaliwyd Asesiad Effaith cynhwysfawr ar yr iaith Gymraeg a chafodd ei gynnwys fel rhan o'r gyfres o ddogfennau ar gyfer yr ymgynghoriad. Denodd yr ymgynghoriad cyhoeddus 357 o ymatebion ysgrifenedig, ac o'r rhain atebodd 229 y cwestiwn penodol ynghylch yr effeithiau ar yr iaith Gymraeg (cadarnhaol a negyddol) y bydd cyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 yn eu cael.
- 2.8 Mae'n wir dweud bod y cynnig i gyflwyno Cyfarwyddyd Erthygl 4 wedi hollti barn ar draws cymunedau. O'r ymatebion, roedd 43% o'r bobl yn credu y byddai cyflwyno'r Cyfarwyddyd yn fanteisiol i'r iaith Gymraeg ac y byddai'n cael manteision cadarnhaol yn anuniongyrchol. Fodd bynnag, dywedodd 30% y byddai'n cael effaith andwyol ar yr iaith oherwydd yr effaith negyddol y byddai'n ei gael ar y sector twristiaeth yn Eryri, a'r effaith negyddol gyfatebol ar gyfleoedd cyflogaeth leol.
- 2.9 Rhoddodd yr Awdurdod ystyriaeth ddyledus i'r sylwadau ac fe ddarparwyd ymatebion manwl ynghyd â thystiolaeth gadarn lle'r oedd ar gael i herio rhai canfyddiadau. Gan fod gweithredu Cyfarwyddyd Erthygl 4 yn y modd hwn yn ddigynsail, nid oedd yn bosibl rhagweld na mesur yn gywir bob goblygiad a allai ddeillio o'i weithredu.
- 2.10 Mae'r anghydraddoldeb cymdeithasol sy'n bodoli ar hyn o bryd mewn rhai cymunedau oherwydd diffyg argaeledd tai ynghyd â phrisiau tai sydd y tu hwnt i'w cyrraedd yn creu cymdeithas anghynladwy, ranedig. Fodd bynnag, nododd rhai ymatebion i'r ymgynghoriad bryderon dilys ynghylch effeithiau a'r bobl hyn a phrynwyr tro cyntaf diweddar yn benodol, ac yn unol â hynny

bydd yr agwedd hon yn cael ei monitro'n agos, ac ynghyd â hynny fe gynhelir dadansoddiad pellach o unrhyw fesurau lliniaru posibl y gellid eu gweithredu dros y blynyddoedd nesaf. Daw Cyfarwyddyd Erthygl 4 i rym ar y 1af o Fehefin 2025.

- 2.11 Mae'r Awdurdod wedi parhau i integreiddio'r arferiad o hyrwyddo'r iaith ymhob agwedd o'n gwaith eleni, a gobeithio y bydd hyn yn cyfrannu at gryfhau'r iaith Gymraeg yn Eryri dros y blynyddoedd nesaf.
- 2.12 Yn dilyn penderfyniad yr Awdurdod ym mis Tachwedd 2022 i ddefnyddio'r enwau Yr Wyddfa ac Eryri yn y Gymraeg a'r Saesneg, cytunwyd ar gyfnod ymsefydlu o ddwy flynedd, a oedd yn cynnwys awdurdodi staff i gynnwys yr enw Saesneg mewn cromfachau mewn dogfennau Saesneg i gynorthwyo dealltwriaeth lle bo'r angen.
- 2.13 Yn dilyn 2 flynedd o weithredu, adolygodd yr Awdurdod y penderfyniad gwreiddiol yn ei gyfarfod ar y 13eg o Dachwedd 2024. Adroddwyd ar y canlyniadau cadarnhaol yn ogystal â'r heriau a'r meysydd i'w gwella. Daeth yr adolygiad i'r casgliad bod teimlad pobl tuag at ddefnyddio'r geiriau Cymraeg yn newid, gan gynnwys y cyfryngau yn Lloegr.
- 2.14 Yn yr un cyfarfod, rhoddwyd cymeradwyaeth hefyd i newid logo'r Awdurdod fel cam olaf i ymgorffori'r enwau Cymraeg ym mhob cyfathrebiad a brandio. Y penderfyniad hwn a ddenodd yr ymgysylltiad mwyaf â'r cyhoedd a'r cyfryngau yn ystod y flwyddyn. Cyfrannodd rhyngweithiadau yn y cyfryngau ac ar y cyfryngau cymdeithasol, boed yn gadarnhaol neu'n negyddol, at godi ymwybyddiaeth eang o'r enwau Cymraeg.

3. Safonau Cyflawni Gwasanaeth

- 3.1 Gohebiaeth (Safonau 1-7): Mae'r Awdurdod yn anfon gohebiaeth yn iaith ddewisol y derbynnydd, neu mewn achosion pan nad yw hyn yn hysbys, anfonir fersiwn ddwyieithog o'r ohebiaeth.
- 3.2 Pan anfonir gohebiaeth ddwyieithog, ymdrinnir â'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn gyfartal drwy sicrhau eu bod yn ymddangos ochr yn ochr (pan fo hyn yn bosibl), gyda'r un ffont a maint yn cael eu defnyddio yn y ddwy iaith. Ar adegau prin pan gynhyrchir gohebiaeth yn y Gymraeg a'r Saesneg ar wahân, bydd y ddwy fersiwn yn union yr un fath o ran ffont a maint, gan gynnwys manylion cyswllt, llofnodion ac ati.
- 3.3 Galwadau Ffôn (Safonau 8-22): Mae'r holl staff sy'n gweithio ym mhrif dderbynfeydd yr Awdurdod a'r Canolfannau Croeso yn gwbl ddwyieithog ac yn unol â hynny, yn gallu ymdrin â phob ymholiad drwy gyfrwng y Gymraeg fel pwynt cyswllt cyntaf.

- 3.4 Mae gan yr Awdurdod ddewislen awtomatig ar y prif rif cyswllt, sy'n rhoi dewis i symud ymlaen yn Gymraeg neu'n Saesneg. Yna rhoddir dewisiadau ar y ddewislen yn yr iaith a ddewiswyd. Mae'r neges a recordiwyd ymlaen llaw ar gyfer galwadau y tu allan i oriau gweithio arferol yn ddwyieithog gyda'r neges yn Gymraeg yn cael ei throsglwyddo yn gyntaf.
- 3.5 Pan fo cysylltiad yn cael ei wneud drwy gyfrwng llinell ffôn uniongyrchol, mae'r staff wedi cael cyfarwyddyd i gyfarch y sawl sy'n ffonio gyda chyfarchiad dwyieithog (gyda'r Gymraeg yn gyntaf) neu gyda chyfarchiad niwtral, gan sicrhau nad yw'r iaith Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r iaith Saesneg.
- 3.6 Pan fo cysylltiad yn cael ei wneud drwy gyfrwng llinell ffôn uniongyrchol, mae'r staff wedi cael cyfarwyddyd i adael neges ddwyieithog ar eu peiriannau ateb, gyda'r neges yn y Gymraeg yn cael ei chwarae yn gyntaf. I'r rhai nad ydynt wedi gosod neges ar y peiriant ateb, chwaraeir cyfarchiad Cymraeg safonol, a recordiwyd gan un o staff y dderbynfa, yn gofyn i'r galwr adael neges yn lle hynny.
- 3.7 Gan fod y rhan fwyaf o staff yr Awdurdod yn ddwyieithog, ymdrinnir gydag unrhyw alwadau gan siaradwyr Cymraeg ar y pwynt cyswllt cyntaf. O ran y staff nad ydynt yn gwbl abl i gynnal sgwrs lawn yn y Gymraeg yn hyderus, byddant yn trosglwyddo'r alwad i gydweithiwr yn ddi-oed.
- 3.8 Cyfarfodydd (Safonau 23-38): Rhaid i bob cyfarfod a drefnir gydag unigolyn gael ei gynnal yn iaith ddewisol yr unigolyn, a bydd y trefniant hwn yn parhau. Ar gyfer cyfarfodydd a drefnwyd ar gyfer grŵp o unigolion, byddant yn cael eu cynnal yn y Gymraeg gyda chyfieithu ar y pryd yn cael ei drefnu ar gyfer unrhyw rai di-Gymraeg sy'n bresennol (oni bai bod yr holl wahoddedigion yn ddi-Gymraeg, ac os felly, cynhelir y cyfarfod yn Saesneg).
- 3.9 Rhaid i bob cyfarfod cyhoeddus o'r Awdurdod gael ei gynnal yn y Gymraeg gyda chyfieithu ar y pryd ar gael ar gyfer y rhai nad ydynt yn gallu cyfathrebu trwy gyfrwng yr iaith Gymraeg, a bydd y trefniant hwn yn parhau.
- 3.10 Mae holl bwyllgorau'r Awdurdod yn hybrid, gan roi'r dewis i'r Aelodau a'r staff i fynychu'n bersonol neu ar-lein. Ar gyfer aelodau'r cyhoedd, mae ganddynt bellach y dewis o arsylwi'r pwyllgorau hyn yn bersonol neu drwy gyfrwng y gwe-ddarllediad byw ar gyfer yr Awdurdod a'r Pwyllgor Cynllunio a Mynediad neu'n ddiweddarach drwy'r sianel YouTube.
- 3.11 Mae pob cyhoeddusrwydd, deunyddiau ysgrifenedig ac unrhyw ddogfennaeth a gynhyrchir gan yr Awdurdod sy'n cael ei ddosbarthu mewn digwyddiadau cyhoeddus neu mewn cyfarfodydd yn gwbl ddwyieithog, gyda'r Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal.

- 3.12 Dogfennaeth Gyhoeddus (Safonau 40-51): Mae holl ddogfennau cyhoeddus yr Awdurdod, gan gynnwys ffurflenni, naill ai'n ddwyieithog gyda'r Gymraeg yn ymddangos gyntaf neu ar ochr chwith y ddogfen neu'n ddwy ddogfen – gyda'r Gymraeg a Saesneg ar wahân. Mae'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal, gyda'r un ffont a maint testun yn cael eu defnyddio ar gyfer y ddwy iaith. Mae fersiynau Cymraeg a Saesneg mewn dogfennau ar wahân fel arfer pan gyhoeddir y dogfennau ar y wefan, ac mae brawddeg yn cael ei chynnwys ar y fersiwn Saesneg, yn nodi bod fersiwn Gymraeg ar gael.
- 3.13 Y Wefan, Apiau a Chyfryngau Cymdeithasol (Safonau 52-59): Mae gwefan ac apiau yr Awdurdod yn gwbl ddwyieithog gyda'r defnyddiwr yn gallu dewis iaith ar y dudalen gartref. Mae botwm togl ar bob tudalen ar y wefan newydd y gellir ei ddefnyddio er mwyn cael mynediad at yr iaith arall. Mae pob tudalen yn cyfateb yn gyfan gwbl yn y ddwy iaith.
- 3.14 Nid oes gan yr Awdurdod fersiynau Cymraeg a Saesneg cyfatebol o'i gyfrifon cyfryngau cymdeithasol mwyach, ond yn hytrach un cyfrif dwyieithog ar gyfer pob platfform cyfryngau cymdeithasol. Mae pob postiadau yn ddwyieithog neu'n cael ei hailadrodd yn union yn y fersiynau Cymraeg a Saesneg. Mae unrhyw negeseuon a dderbynnir yn Gymraeg trwy gyfryngau cymdeithasol bob amser yn cael eu hateb yn Gymraeg.
- 3.15 Peiriannau Hunanwasanaeth (Safon 60): Mae holl beiriannau talu ac arddangos yr Awdurdod yn y meysydd parcio yn gallu darparu'r gwasanaeth yn Gymraeg a Saesneg. Yr iaith ddiofyn sy'n cael ei harddangos yw Cymraeg bob amser gyda botwm ar y peiriant i newid i'r Saesneg.
- 3.16 Arwyddion (Safonau 61-63): Mae'r holl arwyddion a godir gan yr Awdurdod yn gwbl ddwyieithog, gyda'r Gymraeg yn ymddangos yn gyntaf neu ar yr ochr chwith. Mae'r Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal, gyda'r un ffont a maint testun yn cael ei ddefnyddio ar gyfer y ddwy iaith.
- 3.17 Gwasanaethau Derbynfya (Safonau 64-68): Fel y nodwyd yn flaenorol, mae'r holl staff sy'n gweithio yn y prif dderbynfeydd neu yn y Canolfannau Croeso yn ddwyieithog. Mae'r logo 'Iaith Gwaith' yn cael ei arddangos ym mhob derbynfa i ddangos bod gwasanaeth Cymraeg ar gael ac mae gan bob un o staff y dderbynfa fathodynau 'Iaith Gwaith'.
- 3.18 Hysbysebion Swyddogol (Safonau 69-70): Pan fo'r Awdurdod yn cyhoeddi neu'n arddangos Hysbyseb Swyddogol maen nhw'n hollol ddwyieithog, gyda'r Gymraeg yn ymddangos yn gyntaf neu ar yr ochr chwith. Mae'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal, gyda'r un ffont a maint testun yn cael eu defnyddio ar gyfer y ddwy iaith.

- 3.19 Cynlluniau Grant (Safonau 71-75): Mae'r Awdurdod yn gweinyddu sawl cynllun grant, sef
- Cronfa Partneriaeth Eryri;
 - Grantiau adeiladau yn Nolgellau trwy gyfrwng Menter Treftadaeth Treflun Dolgellau;
 - Cronfa Cymunedol y Carneddau sy'n cael ei ariannu gan Chronfa Treftadaeth y Loteri; ac
 - Cronfa Coedwigoedd Glaw Celtaidd sy'n cael ei ariannu gan Gronfa LIFE yr Undeb Ewropeaidd.
- 3.20 Mae'r holl ddogfennau, gan gynnwys y ffurflenni cais a'r nodiadau cyfarwyddyd yn gwbl ddwyieithog, ac mae'r ohebiaeth yn cael ei chynnal yn iaith ddewisol yr ymgeisydd neu'n ddwyieithog.
- 3.21 Yn ogystal, ar gyfer y grantiau hynny sydd ar gyfer prosiectau, digwyddiadau a gweithgareddau cymunedol, gosodir amodau ar y grant i sicrhau bod yr holl weithgareddau a dogfennaeth a ariennir gan y grantiau yn gwbl ddwyieithog. Mae gan yr Awdurdod Bolisi Dyfarnu Grantiau ffurfiol mewn perthynas â'r goblygiadau iaith Gymraeg yn ei le.
- 3.22 Tendrau Cytundebau/ Contractau: Mae pob Hysbysiad Cyhoeddus fel Gwahoddiadau i Dendro neu ar gyfer Mynegi Diddordeb yn cael eu cynhyrchu'n ddwyieithog ac fel arfer yn cael eu cyhoeddi ar wefan yr Awdurdod. Maent hefyd yn cael eu cyhoeddi ar wefan GwerthwchiGymru yn ddwyieithog.
- 3.23 Mae'r holl geisiadau a dderbyniwyd yn Gymraeg wedi cael eu prosesu a'u trin yn yr un modd â'r ceisiadau yn Saesneg, a gohebir yn iaith ddewisol yr ymgeisydd neu'n ddwyieithog.
- 3.24 Hunaniaeth Gorfforaethol a Hyrwyddo Gwasanaethau (Safonau 81-83): Mae hunaniaeth gorfforaethol yr Awdurdod wedi'i newid yn ystod y flwyddyn, sef y cam olaf yng ngweithrediad y penderfyniad polisi a gymerwyd ym mis Tachwedd 2022 i ddefnyddio'r enwau Eryri ac Yr Wyddfa yn unig. Ym mis Tachwedd 2024, cymeradwyodd yr Awdurdod logo newydd. Diweddarwyd asedau electronig ar unwaith i adlewyrchu'r ail-frandio. Gan gofio'r angen i wneud defnydd da o arian cyhoeddus, bydd asedau ffisegol yr Awdurdod yn cael eu diweddarau gyda'r logo newydd wrth iddynt ddod i gael eu hadnewyddu dros y blynyddoedd nesaf.
- 3.25 Nid yw'r Awdurdod yn darparu'r un gwasanaethau ar wahân yn y Gymraeg a'r Saesneg, ond yn hytrach yn cynnig gwasanaeth dwyieithog gydag un pwynt cyswllt. Mae unrhyw waith hyrwyddo'r gwasanaethau felly yn cael ei wneud yn ddwyieithog, oni bai eu bod yn defnyddio rhai sianeli cyfryngau cymdeithasol sydd wedi ailadrodd postiadau yn y ddwy iaith, gan sicrhau bod y Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin ar sail cydraddoldeb.

- 3.26 Cyrsiau Addysg (Safonau 84-86): Nid yw'r Awdurdod bellach yn rhedeg cyrsiau addysg gyhoeddus ym Mhals Tan y Bwlch. Felly nid yw'r safon hon yn berthnasol i'r Awdurdod mwyach.
- 3.27 Y System Annerch Gyhoeddus (Safon 87): Ar hyn o bryd nid oes gan yr Awdurdod unrhyw systemau annerch cyhoeddus ar waith ar draws ei adeiladau.
- 3.28 Cwynion perthnasol i Gydymffurfio â'r Safonau Cyflawni Gwasanaeth
Yn ystod y flwyddyn ni dderbyniwyd unrhyw gwynion yn ymwneud â'r ffordd yr oedd yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r Safonau Cyflawni Gwasanaethau.

4. Safonau Gwneud Polisi

- 4.1 Ffurio Polisi a'r Ymgynghori Cysylltiol (Safonau 88-93): Gyda phob polisi strategol newydd* a ddatblygir (neu os caiff polisi presennol ei adolygu a'i ddiweddarau), bellach cynhelir Asesiad annibynnol o'r Effaith ar yr Iaith Gymraeg yn llawn ar ddechrau'r broses llunio polisi. Mae'r asesiad effaith hwn wedyn yn rhan o'r broses ymgynghori gyhoeddus ar y polisi.
- 4.2 Yna caiff ei ddiwygio ymhellach os yw ymatebion i'r ymgynghoriad yn amlygu ardrawiadau pellach a'u heffeithiau. Fel y bu erioed, bydd Aelodau'r Awdurdod hefyd yn cael cyfle i graffu ar y polisi arfaethedig ar wahanol adegau yn ystod y broses hon. Os canfyddir unrhyw effeithiau negyddol, gwneir gwaith pellach i nodi mesurau lliniaru. Byddai gan yr aelodau ran llawn yn y penderfyniad sydd a wnelo a yw'r mesurau lliniaru yn debygol o fod yn ddigonol a phenderfynu a ddylid bwrw ymlaen â'r polisi neu beidio.

**Mae Polisi yn cael ei ddiffinio yn ei gyd-destun ehangach i gynnwys cynlluniau a strategaethau.*

- 4.3 Mae Dogfen Ganllaw ar gyfer staff yn ei lle sy'n amlinellu'r gofyniad i ofyn cwestiynau penodol ynglŷn ag ardrawiad / effaith (naill ai cadarnhaol neu negyddol) unrhyw gynnig ar y Gymraeg, cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg a chyfleoedd i hybu'r iaith, ac fe aiff hwn allan gyda'r copi o'r asesiad effaith. Mae'r ddogfen hefyd yn cynnwys enghreifftiau o eiriad priodol i'w ddefnyddio mewn gwahanol ddogfennau ymgynghori, sydd wedi'u dosbarthu i holl wasanaethau'r Awdurdod.
- 4.4 Dyfarnu Grantiau a Chomisiynu Ymchwil a Phrosiectau (Safonau 94-97): Mae'r angen i ystyried yr effaith (boed hynny'n negyddol neu'n gadarnhaol) ar yr iaith Gymraeg wedi cael ei integreiddio'n llawn i mewn i brosesau'r gronfa gomisiynu, Cronfa Eryri. Bydd amodau ychwanegol o ran defnyddio a hyrwyddo'r Gymraeg, a sicrhau cydraddoldeb i'r Gymraeg, yn parhau i fod yn rhan o ofynion y gronfa.

- 4.5 Cwynion yn ymwneud â Chydymffurfio â'r Safonau Llundain Polisi
Yn ystod y flwyddyn, ni chafwyd unrhyw gwynion yn ymwneud â'r ffordd y mae'r Awdurdod yn cydymffurfio â'r Safonau Llundain Polisi.

5. Safonau Gweithredu

- 5.1 Ar yr 31ain o Fawrth 2025, roedd yr Awdurdod yn cyflogi 136 o staff, gyda 130 ohonynt yn cael eu hystyried yn ddwyieithog ac yn gallu cyflawni gofynion ieithyddol eu rôl, sef 95.6%.
- 5.2 Defnyddio'r Gymraeg yn Fewnol (Safon 98): Ers iddo gael ei sefydlu, mae'r Awdurdod wedi sefydlu trwy arferiad a gweithrediad mai'r Gymraeg yw'r brif iaith gyfathrebu fewnol, gyda'r Saesneg yn cael ei defnyddio fel bo'r angen. Mae polisi defnyddio'r Gymraeg yn fewnol yn awr yn ei le, sy'n ffurfioli'r arfer ac i gynorthwyo staff newydd gyda disgwyliadau gweithredol.
- 5.3 Dogfennaeth Staff (Safonau 99-104): Mae gan yr Awdurdod bolisi cwbl ddwyieithog yn ei le ar gyfer yr holl faterion adnoddau dynol. Yn ymarferol, mae hyn yn golygu bod pob dogfen sy'n ymwneud â chyflogaeth unigolyn yn cael eu cynhyrchu yn y Gymraeg yn safonol a'i rhoi i bob aelod o staff. Mae staff yn gallu gwneud cais i gael fersiwn Saesneg os dymunant. Mae unrhyw ohebiaeth sy'n cael ei hanfon allan o bryd i'w gilydd gan y gwasanaeth adnoddau dynol at aelodau unigol o staff hefyd yn cael ei pharatoi'n Gymraeg yn unig fel rheol, ac yn achlysurol yn ddwyieithog.
- 5.4 Polisiau Adnoddau Dynol (Safonau 105-111): Mae pob polisi adnoddau dynol yn cael ei gynhyrchu yn ddwyieithog yn safonol.
- 5.5 Gweithdrefnau Cwyno a Disgyblu (Safonau 112-119): Mae croeso i staff ohebu trwy gyfrwng eu hiaith ddewisol. Mae'r Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal ac ni fyddai unrhyw oedi cyn ymateb i ohebiaeth sy'n dod i law yn y naill iaith na'r llall. Mae pob gwrandawriad disgyblu neu apeladau yn cael eu cynnal yn iaith ddewisol yr aelod o staff dan sylw, ynghyd â phob dogfennaeth a gohebiaeth berthnasol.
- 5.6 Meddalwedd Cyfrifiadurol (Safon 120): Mae meddalwedd Cysgliad wedi ei osod yn safonol ar bob cyfrifiadur a gliniadur staff, er mwyn gwirio sillafu a gramadeg yn y Gymraeg.
- 5.7 Mewnrwyd Staff (Safonau 121-126): Mae'r holl bolisiau a dogfennau sy'n cael eu uwchlwytho ar y fewnrwyd yn ddwyieithog neu gyda fersiwn Cymraeg a Saesneg ar wahân.
- 5.8 Asesiad Sgiliau (Safon 127): Ceir data o'r asesiad sgiliau staff yn Atodiad 1.
- 5.9 Hyfforddiant (Safonau 128-133): Darperir cyrsiau hyfforddiant cyffredinol trwy gyfrwng y Gymraeg bob amser lle bo'n bosibl. Yn ystod 2024-25, mynychodd 72 aelod o staff gyrsiau trwy gyfrwng y Gymraeg yn unig.

- 5.10 Rhoddir cymorth i weithwyr nad ydynt yn gallu cyfathrebu'n llawn yn Gymraeg neu sydd angen gwella eu sgiliau er mwyn bodloni gofynion y swydd i fynychu cyrsiau a hyfforddiant Cymraeg, y gellir eu cyflawni yn ystod amser gwaith. Mynychodd un aelod o staff gyrsiau Cymraeg/gloywi iaith yn ystod y flwyddyn ac ymgymerodd un arall hyfforddiant ar-lein.
- 5.11 Llofnodion E-byst a Manylion Cyswllt (Safonau 134-135): Mae'r Awdurdod yn defnyddio bathodyn 'Iaith Gwaith' ar gyfer siaradwyr a dysgwyr Cymraeg i'w osod fel rhan o'r llofnod e-bost. Mae'r holl fanylion cyswllt sy'n cael eu darparu fel rhan o'r llofnod yn hollol ddwyieithog, fel sy'n ofynnol yn y daflen 'Cyfathrebu'n Glir', yr arweinlyfr staff ar safonau gwasanaeth cwsmeriaid ac arddull safonol.
- 5.12 Swyddi Gwag a Recriwtio (Safonau 136-140): Yn ystod 2024-25, hysbysebwyd 33 o swyddi gwag. O'r rhain, dosbarthwyd pob un yn Gymraeg yn hanfodol, er bod yr union lefel sgil ar gyfer pob un o'r pedwar gofyniad (siarad, gwrando, darllen ac ysgrifennu) yn amrywio ar gyfer pob rôl.
- 5.13 Mae gan yr Awdurdod fframwaith sgiliau iaith Gymraeg, sy'n graddio'r lefel sgil sydd ei hangen ym mhob swydd o 0 hyd at 5+ mewn 4 prif gategori, sef gwrando, siarad, darllen ac ysgrifennu. Mae pob Pennaeth Gwasanaeth bellach yn sgorio pob swydd newydd neu wag gan ddefnyddio templed cynhwysfawr sy'n cyd-fynd â dogfen ganllaw. Yna caiff y sgôr ei safoni gan y Pennaeth Gweinyddol a Gofal Cwsmer, cyn derbyn cymeradwyaeth derfynol gan y Tîm Rheoli. Mae ymgeiswyr bellach yn ymwybodol cyn gwneud cais, yr union lefel sgil sy'n ofynnol ar gyfer y swydd.
- 5.14 Yn ystod y flwyddyn cynhyrchwyd templed newydd mwy cynhwysfawr ar gyfer asesu lefelau sgiliau pob swydd ynghyd â dogfen ganllaw fanwl. Nod hyn yw rhoi mwy o wybodaeth i benaethiaid gwasanaeth am y gwahanol agweddau i'w hystyried wrth asesu lefel sgil priodol, a chael cyfiawnhad manylach ar gyfer pob sgôr sy'n rhoi trywydd archwilio clir.
- 5.15 Mae pob hysbyseb recriwtio yn cael ei hyrwyddo ar wahanol sianeli cyfryngau cymdeithasol a safleoedd recriwtio fel Lleol.Cymru. Yn dibynnu ar y sianel, mae'r swyddi naill ai yn Gymraeg neu'n ddwyieithog. Mae'r Awdurdod yn defnyddio Webrecruit i dderbyn a phrosesu ceisiadau, sy'n caniatáu i ymgeiswyr gyflwyno eu ceisiadau ar-lein. Mae'r holl ddogfennaeth ar gael yn ddwyieithog e.e. ffurflen gais, disgrifiad swydd, manyleb person a ffurflen monitro cydraddoldeb. Cynhelir cyfweiliadau swyddi yn Gymraeg.
- 5.16 Mae system Webrecruit yn anfon e-bost at ymgeiswyr am swyddi os ydynt wedi bod yn aflwyddiannus yn eu cais ac nad ydynt wedi cael eu dewis ar gyfer cyfweiliad. Mae'r e-bost hwn yn Gymraeg a Saesneg. Anfonir llythyrau neu e-byst at ymgeiswyr am swyddi yn eu hysbysu o ganlyniad eu cyfweiliad yn Gymraeg yn unig neu'n ddwyieithog.

- 5.17 Arwyddion Mewnol ac Anerchiadau (Safonau 141-144): Mae pob arwydd sy'n cael ei osod gan yr Awdurdod yn hollol ddwyieithog, gyda'r Gymraeg yn ymddangos yn gyntaf neu ar yr ochr chwith. Mae'r iaith Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal, gyda'r un ffont a maint testun yn cael eu defnyddio ar gyfer y ddwy iaith. Nid oes gan yr Awdurdod system anerchiadau mewnol ar hyn o bryd.
- 5.18 Cwynion yn ymwneud â Chydymffurfio â Safonau Gweithredu
Yn ystod y flwyddyn ni chafwyd unrhyw gwynion yn ymwneud â'r ffordd yr oedd yr Awdurdod yn cydymffurfio â'r Safonau Gweithredu.

6. Safonau Hybu

- 6.1. Hybu'r iaith Gymraeg (Safonau 145-146): Ar yr 22ain o Fawrth 2023 mabwysiadodd Pwyllgor Perfformiad ac Adnoddau'r Awdurdod Strategaeth newydd ar gyfer Hybu'r Gymraeg ar gyfer y cyfnod nesaf o bum mlynedd.
- 6.2 Mae'r strategaeth yn cynnwys targed i "o leiaf gynnal y nifer presennol o siaradwyr Cymraeg yn Eryri, ac i weithio gyda'n partneriaid sector cyhoeddus i gynyddu'r niferoedd dros y 5 mlynedd nesaf".
- 6.3 Fel y dangosodd ein Strategaeth flaenorol, er na allwn gysylltu effaith ein gweithgareddau hybu'r Gymraeg yn uniongyrchol gyda nifer y siaradwyr Cymraeg yn Eryri, mae digon o waith cadarnhaol y gallwn ei wneud o hyd a fydd yn dylanwadu ar y nifer cyffredinol. Gyda hyn mewn golwg, rydym hefyd wedi gosod ail darged o gynyddu nifer y cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn Eryri. Mae'r targed hwn yn ystyrlon ac yn fesuradwy ac o fewn rheolaeth yr Awdurdod.
- 6.4 Mae penderfyniad polisi'r Awdurdod ym mis Tachwedd 2022 i ddefnyddio'r enwau Eryri ac Yr Wyddfa yn unig yn dangos yr ymrwymiad sydd gennym i warchod a hyrwyddo'r iaith, sy'n un o rinweddau arbennig Parc Cenedlaethol Eryri.

7. Safonau Cadw Cofnodion a Safonau Atodol

- 7.1 Cadw Cofnodion am Gydymffurfiaeth gyda'r Safonau (Safonau 147-176): Cynhyrchwyd dogfen o'r enw 'Safonau iaith Gymraeg Awdurdod Parc Cenedlaethol Eryri', sydd ar gael yn swyddfeydd yr Awdurdod ac ar y wefan. Mae'r ddogfen yn amlinellu'r holl Safonau y mae'n rhaid i'r Awdurdod lynu atynt ac mae'n nodi sut y gall aelodau o'r cyhoedd gwyno ynghylch sut mae'r Awdurdod yn cydymffurfio â'r Safonau neu unrhyw agwedd o'r gwasanaeth iaith Gymraeg a gynigir gan yr Awdurdod.
- 7.2 Mae'r Awdurdod wedi cadw cofnodion o'r ffordd y mae'n cydymffurfio â'r Safonau, yn unol â gofynion Comisiynydd y Gymraeg.
- 7.3 Mae'r Awdurdod bob amser yn ymateb yn brydlon i bob cais gan Swyddfa Comisiynydd y Gymraeg am dystiolaeth pan gynhelir archwiliadau cydymffurfio.

ATODIAD 1

1. Lefelau Sgiliau Staff - Trosolwg

Nifer a % y staff o fewn gwasanaethau'r Awdurdod sy'n gallu siarad Cymraeg yn ôl cyfarwyddiaeth			
	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Corfforaethol	70	68	97%
Cynllunio a Rheoli Tir	66	62	94%

Nifer a % y staff o fewn gwasanaethau'r Awdurdod sy'n gallu siarad Cymraeg yn ôl graddfa'r swydd			
	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Tîm Rheoli	2	2	100%
Penaethiaid Gwasanaeth	12	12	100%
Graddfa 7+	60	55	92%
Hyd at Radd 6	62	61	98%

Nifer a % y staff o fewn gwasanaethau'r Awdurdod sy'n gallu siarad Cymraeg yn ôl gweithle			
	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Pencadlys	100	95	95%
Canolfannau Croeso	6	6	100%
Staff Allanol	25	25	100%
Plas Tan y Bwlch	5	4	80%

2. Lefelau Sgiliau Staff yn ôl Gwasanaeth

Cyfarwyddiaeth Gorfforaethol

Nifer a % y staff o fewn y gwasanaeth sy'n gallu siarad Cymraeg			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Tîm Rheoli	3	3	100%
Cyllid	5	5	100%
Adnoddau Dynol	4	4	100%
Gweinyddol & Gofal Cwsmer	11	11	100%
Systemau Gwybodaeth	5	4	80%
Eiddo	6	6	100%
Cyfreithiol	1	1	100%
Communication	6	6	100%
Plas Tan y Bwlch	5	4	80%
Wardeinio	24	24	100%

Nifer a % y staff o fewn y gwasanaeth, yn ôl graddfa'r swydd, sy'n gallu siarad Cymraeg			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Prif Weithredwr	1	1	100%
Cyfarwyddwyr	1	1	100%
Penaethiaid Gwasanaeth	7	7	100%
Graddfa 7+	25	24	96%
Hyd at Radd 6	36	35	97%

Cyfarwyddiaeth Cynllunio a Rheoli Tir

Nifer a % y staff o fewn y gwasanaeth sy'n gallu siarad Cymraeg			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Cyfarwyddwr	0	0	0%
Rheolaeth Datblygu a Chydymffurfiaeth	13	10	77%
Polisi Cynllunio	5	5	100%
Treftadaeth Ddiwylliannol	15	15	100%
Cadwraeth, Coed ac Amaethyddiaeth	20	19	95%
Canolfannau Croeso	6	6	100%
Partneriaethau	7	7	100%

Nifer a % y staff o fewn y gwasanaeth, yn ôl graddfa'r swydd, sy'n gallu siarad Cymraeg			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Cyfarwyddwr	0	0	0%
Pennaeth Gwasanaeth	5	5	100%
Graddfa 7+	35	31	89%
Hyd at Radd 6	26	26	100%

3. Lefelau Sgiliau Staff – Derbynfya

Nifer a % y swyddi yn y prif dderbynfeydd sydd wedi'u dynodi'n 'Cymraeg yn hanfodol' ac a gafodd eu llenwi gan staff dwyieithog.			
Adran	Nifer y Staff	Nifer y Siaradwyr Cymraeg	%
Pencadlys	6	6	100%
Plas Tan y Bwlch	2	2	100%
Canolfannau Croeso	6	6	100%